

Pravnik

2004

**Istaknuti
pravnici**

16. str. prazna

Ivan Mažuranić

Pjesnik i političar Ivan Mažuranić rođen je 11. kolovoza 1814. godine u Novom Vinodolskom, gradu poznatom po sastavljanju i potpisivanju glasovitog Vinodolskog zakona iz 1288. godine. Srednju školu pohađao je u Rijeci, Zagrebu i Szombathelyu (Mađarska), dok je u Zagrebu studirao pravo.

Genijalni nadopunjivač 14. i 15. pjevanja Gundulićevog "Osmana", autor prve hrvatske političke proze "Hrvati Mađarom", pisac velepjesme "Smrt Smail-age Čengića", još uvijek jednog od najprevođenijih djela u cjelokupnoj povijesti hrvatske književnosti, Ivan Mažuranić je prema mišljenju mnogih naš najveći pjesnik epohe romantizma. Na vrhuncu književnog stvaralaštva, u trideset i drugoj godini života, prestao se baviti književnošću i od tada je sve svoje umne sposobnosti stavio u službu Hrvatske.

Tijekom svoje karijere bio je nastavnik na gimnaziji u Zagrebu, odvjetnik u Karlovcu, dugogodišnji predsjednik Matice ilirske i Matice hrvatske, saborski perovođa i glavni redaktor saborskih zaključaka i zakona, dvorski kancelar, saborski zastupnik, predsjednik Hrvatskog sabora i prvi ban pučanin. Bio je poliglot koji je govorio i pisao desetak jezika. Po uvjerenju je bio liberal i legalist, čovjek europskih nazora, koji nikada nije odgovarao na napade i nikada se nije osvećivao.

Kao političar bio je dalekovidan i realan, a njegovo glavno "oružje" bio je oprez. Djelovao je u izrazito složeno vrijeme, kada je Hrvatska bila "razapeta" između Mađarske i Austrije, pri čemu se zalagao za nagodbu između Hrvatske i Austrije neovisno od Mađarske. Također, zalagao se za slogu slavenskih naroda unutar Habsburške monarhije. Naginjao je Austriji, jer je od nje očekivao više koristi nego od Mađarske. Kako bi pridobio pristaše za takvu politiku, početkom šezdesetih godina 19. stoljeća osnovao je Samostalnu narodnu stranku.

Mažuranić je bio često napadan od svojih političkih protivnika, ali se ipak ne može reći da je to bilo zato što nije ništa učinio za Hrvatsku, već zato što se smatralo da je mogao postići i više nego što je postigao. Za vrijeme kada je Mažuranić bio dvorski kancelar (1861.-1865.), u Hrvatskoj je upravo zahvaljujući njemu u službenu upotrebu uveden hrvatski jezik. Postojala je i za to vrijeme značajna sloboda tiska, stranački život i domaće činovništvo, a svega toga nije bilo u prethodno vrijeme Metternickova ili Bachova apsolutizma. No, mržnja prema Austriji, koja je hrvatski narod namučila Bachovim apsolutizmom, bila je jača od Mažuranićeve dalekovidnosti. Činjenica je da je Samostalna narodna stranka gubila popularnost, ali ne zato jer su njeni članovi provodili protuhrvatsku politiku, već zato što su nakon teških iskustava iz 1848/49. i Bachova apsolutizma zastupali nepopularnu politiku. Nakon izbornog neuspjeha 1865. godine, Mažuranić je umirovljen.

Ispravnost njegovih stavova pokazala se kasnije, jer je 1868. godine njegov "zakonski članak 42." potanko doraden i uobličen kao hrvatsko-ugarska nagodba. Osam godina nakon što je "ispio gorku čašu nepopularnosti", 1873. godine je došao do vrhunca svoje karijere, postavši banom. Njegovo imenovanje banom u narodu je opet primljeno s ushitom i iskrenim povjerenjem, čime su Mažuranićeve osobna slava i integritet njegova osobna značaja uzvišeni nad svaku sumnju.

Prvi značajniji događaj za vrijeme Mažuranićeve banovanja bilo je otvaranje Sveučilišta u Zagrebu 1874. godine, a zatim su uslijedile temeljite reforme na području uprave, sudstva i školstva. Za vrijeme Mažuranićeve banovanja doneseno je toliko novih zakona kao nikada

prije, a Hrvatska je postala moderna država po zapadnoeuropskom uzoru. Danas se svi povjesničari slažu da je Ivan Mažuranić bio arhitekt i utemeljitelj moderne Hrvatske.

Na banskoj dužnosti ostao je do 1880. godine, kada je odstupio u korist Ladislava Pejačevića. Nakon napuštanja banske dužnosti napustio je i svaku političku aktivnost i živio povučeno baveći se matematikom i astronomijom. Njegove posljednje riječi izrečene u javnosti, koje predstavljaju Mažuranićev životni i politički credo, bile su: *"ja sam Hrvat; ja bih rekao: vjerujem u kraljevinu Hrvata, u njezinu prošlost, u njezinu sadašnjost i ako Bog da, i u njezinu budućnost"*.

Preminuo je 4. kolovoza 1890. godine u Zagrebu.

U spomen 190. obljetnice rođenja Ivana Mažuranića ove je godine od 8. - 11. kolovoza u njegovom rodnom gradu Novom Vinodolskom održan niz događanja.

Obilježavanje obljetnice započelo je u nedjelju 8. kolovoza misom zadušnicom, a nastavljeno je prigodnom izložbom i književnom večeri u rodnoj kući Mažuranićevih.

Stručni skup o pjesničkom i političkom radu Ivana Mažuranića održan je 11. kolovoza u kongresnoj dvorani hotela "Lišanj", pod pokroviteljstvom predsjednika Stjepana Mesića, a u organizaciji Grada Novog Vinodolskog. Uz predstavnike lokalnih i županijskih vlasti, na stručnom skupu sudjelovali su gosti iz Matice hrvatske, Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Hrvatskog sabora, Ministarstva kulture, te Ureda predsjednika republike. O Mažuranićevom književnom radu predavao je akademik Nedjeljko Fabrio, a o njegovom političkom djelovanju akademik Petar Strčić.

Hrvatska pošta je povodom ove obljetnice izdala prigodnu dopisnicu koju je predstavio akademik Nedjeljko Fabrio, navodeći da se će se za 200. godišnjicu pripremiti i izdavanje marke sa likom Ivana Mažuranića.

Na stručnom skupu saznali smo i kako redatelj Bernardin Modrić za ovu jesen priprema premijeru svojeg filma o Ivanu Mažuraniću, koji ima radni naslov "Čovjek od kamena".